

„Soča“

Izhaja vsak petek o polne in velja s prilogo „Gospodarski list“ vrel po pošti prejemana ali v Gorici na dom pošiljana:

vse leto gld. 4-40,
pol leta „ 2-20,
četrt leta „ 1-10.

Za tuje deželice toliko več, kolikor je večja poština.
Delavcem in drugim manj premožnim novim naročnikom naročnino znižamo, ako se oglašajo pri upravnistvu.

„Primorski“ izhaja vsakih 14 dni vsak drugi torek in velja za celo leto 80 kr.

„Gospodarski list“ izhaja in se prilaga vsak mesec v obsegu 16 strani. Kadar je v petek praznik, izidele lista že v četrtek.

S O Č A

(Izdaja za deželo)

Oznanila

in „POSILNICE“ plačujejo se za polstopno petil-vrsto:

8 kr., če se tiskajo 1 krat,
7 „ „ „ 2 „ „ „
6 „ „ „ 3 „ „ „

Večkrat — po pogodbi. — Za večje črke po prostoru.

Posamične številke dobivajo se v tabakarnah v Nunski ulici in v Šolski ulici, v Trstu pri Lavrenčiču nasproti veliko vojašnice in pri Pipanu v ulici Ponte della Fabra po 8 kr.

Dopisi pošiljajo naj se vredniti, naročnina in reklamacije pa upravnistvu „Soča“. — Neplačani pisem upravnistvo ne sprejema. — Roscipisi se ne vratajo.

Uredništvo in upravnistvo je v Gosposki ulici 9.

Izdajatelj in odgovorni urednik Andrej Gabršček.

— „Bog in narod!“ —

Tiska „Goriška Tiskarna A. Gabršček“ (v. govoren Josip Krmpotič).

Sodne razmere na Goriškem.

Interpelacija,

poslanec Alfreda Coronini-ja, Blazija Grča in tovarišev na Njega Prezvišenost gospoda pravosodnega ministra in na Njega Prezvišenost gospoda ministra notranjih poslov radi nepravilnosti pri sodiščih na Primorskem sploh in radi sestavljanja porote posebej.

I.

V politično zvezo poknežene grofovine Goriške in Gradiške spada celo obseže e. kr. okrožnega sodišča v Gorici in e. kr. okrajni sodišči v Komnu in Sezani.

E. kr. okrožno sodišče v Gorici obsega okrajna sodišča v Boleu, Kobaridu, Tolminu, Cerklju, Kanalu, Ajdovščini, Goriškem, Korminu, Gradiškem, Trzinu in Cervinjanu. E. kr. okrajni sodišči v Komnu in Sezani spadajo pod e. kr. deželno sodišče v Trstu.

V obsegu imenovanih sodišč biva po zadnjem ljudskem štetju od dne 31. decembra 1890. po repertoarju e. kr. osrednje statistične komisije pod:

	Slovencev	Italijanov	Nemcev
Bovec	6078	9	16
Tolmin	21906	19	17
Cerkno	8845	1	—
Kanal	12968	9	11
Ajdovščina	13160	28	10
Goriško okolico	31990	2099	143
Komen	13779	206	48
Sežana	13880	33	75
Kormin	4173	11695	155
Mesto Gorica	3567	14860	1497
Trzin	1372	13587	70
Gradišče	280	10751	85
Cervinjan	22	23217	68
vsega	155020	76514	2195

Kobaridsko sodišče, ki ni stopilo še v delovanje, vstelo je med sodiščema Tolmin in Bovec ter ne spreminja ničesar v tem razmerju.

Po gorenjem številnem razmerju pristevati je k sodiščem s stalnim slovenskim prebivalstvom Bovec, Tolmin, Cerkno, Kanal, Ajdovščina, okraj Gorica, Komen, Sežana; s stalnim furlansko-italijanskim prebivalstvom Cervinjan in Gradišče; s stalnim mešanim slovenskim - furlanskim - italijanskim prebivalstvom mesto Gorica, Kormin in Trzin.

Etnografska meja med sodišči slovenskega in furlansko-italijanskega značaja je popolnoma različna. Izvenš mesta Gorica ni enklav.

Ako se izključi iz Goriške okolice furlanska občina Ločnik, izvenš severni del vasi Gradišče, ki je slovenski, ter jo priključi okraju gradiškemu;

ako se izključi iz okraja korminskega občine Biljana, Medana, gorenji in zahodni del Dolenje, ter priključi okraju goriškemu;

ako se izključi Zdravščina in severni del Zagrada, na levem bregu severno nad mestom Soče, iz okraja gradiškega ter priključi okraju goriškemu;

ako se izključi občini Devin in Doberdob iz okraja trziškega ter priključi okraju korminskemu, dobi se kot etnografsko mejo popolnoma odločno geografsko črto, ki strogo deli Slovensko od furlansko-italijanskega po Trziškem meotvju. Krasi, Soči in Brdih tako, da tvorijo slovenske pokrajine eno, furlansko-italijanske drugo skupino z glavnim mestom ob etnografski - geografski meji Gorici.

Furlansko-italijanska skupina razprostira se na obeh bregovih doline Soče — po furlanski nižavi do Trziškega meotvja, Krasi, Brd in avstrijske politične meje.

Slovenska skupina deli se na štiri geografsko različne pokrajine:

Kraško planoto (sodišče Komen, Sežana, občini Devin, Doberdob);

Brda, (občine Biljana, Medana in Dolenje in del sodiškega okraja goriškega na desnem bregu Soče);

Vipavsko dolino (sodišče Ajdovščina, okraj goriški na levem bregu Soče, vas Zdravščina in gorenji del Zagrada na levem bregu Soče);

Soska dolina, Trnovska planota in Planine (sodišče Kanal, severni del okraja Gorica, Tolmin, Bole, Cerkno).

Tako je narava sama opredelila bivališče obema plemenoma.

Politični-justični upravi ni treba nego posneti obris posameznih sodiških okrajev po naravnih mejah, in etnografskem značaju.

Ravno ta uprava pa, zapeljana po krivo razlagani zgodovini grofovine Goriške-Gradiške, po uplivi nemško-italijanske-semitske zveze, po pristranskim, nezvestih poročilih dotičnih opravilcev, je kljub tem naravnim mejam razkosala slovensko

pokrajino med furlansko-italijanske okraje ter ob enem ukrenila kot uradni jezik slovenski skupini nemški, furlansko-italijanski po italijanski.

Kot sodni jezik velja v celotni grofovini: nemški, italijanski in slovenski.

V poslovanju in dejanski rabi in celo v imenju višjih sodnih oblastev pa se čisto zamešava ali vedoma skuša zamešavati pojme: notranji uradni jezik in jezik strank, deželni ali sodni jezik, seveda edino le na korist italijanskemu jeziku.

Tako, da se sodišča slovenske skupine kolikor le moreče poslužujejo italijanskega jezika ne le kot sodnega, ampak tudi uradnega jezika, kar je očitno proti min. ukazu od 15. marca 1862, št. 868.

Poudarjati je še posebej da prebivalstvo le v obližju etnografske meje in v mestu Gorici dovoljno umé po dva jezika.

II.

V obeh opisanih skupinah veljajo isti avstrijski zakoni, naredbe in propisi, med tem posebej §§. 163, 198, kaz. post., §. 13. obč. sod. reda, §. 2. razpravnega postopka, za slovensko skupino posebno min. ukaz od 15. marca 1862, št. 868, in od 11. julija 1886, št. 2088.

V obeh skupinah soditi ima v kratkem v veljavo novi civilno-sodni red.

Po teh propisih posluževati se je v obsevanju s strankami, spisavanju dotičnih spisov, pri obravnavah in razpravah onega jezika, kateri je v okraju v navadi ter ga rabi stranka, priča, obtožene, varovanec.

Rabili je slovenski jezik v slovenskih pokrajinah ne le ako se razlaga gorenje propise po njih lastni in se ne iskušajo izpodbijati njih veljave z gotovi sodizmi, ampak ako se razlaga naše avstrijske zakone sploh z zdravim razumom, z dobro voljo, razumeti je — po njih celoti in naglabil zakonom davca.

Obravnava pred sodiščem je javna in ustna:

sodniki sodijo po notranjem najboljšem prepričanju in prostem predurku;

iskati je pred vsem istine, resnice,

počevati je v nepristranskem postopku stranko uradoma ter štiti uradoma koristi varovanec in skrbnec;

Obravnava naj se vrši pred obtožencem, ljudstvom in sodniki, očitno za njih oko in uho.

Na tožbo in obdolženo stran jemati je voditelj obravnave enake ozire, obtožencem, tožencem, varovanec dajati je vsa sredstva, da se zaščiti pred krivico, storiti je uradoma vse, da pride resnica na dan.

Ali pa je obravnava javna, ustna, očitna, kedar je ne razume občinstvo, stranke, porotniki, sodniki?

Ali so obtoženci, toženci in varovanec dana na razpolaganje vsa sredstva, da se sčijo, ako ne vedo, kaj se pred njimi godi, ako uradniki, obtožitelji, zagovorniki ne vedo in ne umejo, kar oni govorijo?

Ali more sodnik-jurist in sodnik-porotnik spoznavati krivdo in resnico, ako vidi, kako se obravnava sicer vrši pred njim po strogih formalnostih, a mu ostaja več ali manj temna stvar, bistvo obravnave?

Ali ne stopa na mesto prostega predurka porotnika-nevestaka le gola fantazija, ko je pol in pol razumel to, za kar gre iz tolnačenja sodnika-strovnjaka ali učnega tolnača?

Ali ne zapada njeni sodnik in priprosti porotnik rutini državnega pravdnika, odvetnika, preiskovalnega sodnika ali prvomestnika obravnave, ako sam ni razumel, kar se je govorilo pred njim?

Ali ne postaja sodnikom-pravnikom, ki sodnega jezika do cela ne umejo, pravda več ali manj pismena na podlagi zapisane v smislu davno preteklih dob postopka?

Kje ostaja ona čista resnica, ona slepa pravica, katero zahteva zakon?

Vsako zlodejstvo izvira po vsem avstrijskem kazenskem zakonu edino le iz hudobnega naklepa; kazni meriti je po več ali manj odločnem naklepu.

Kako pa naj sklepa sodnik porotnik po individualnosti, po narodnih segah in nagonih na hudoben naklep, na večjo ali manjšo odločnost naklepa, ako ne pozna naroda, kateri sodi, niti ne pozna jezika, kateri ta narod govori?

Kako pa bode sodil to ljudstvo, kedar stopi med njega s predsednikom, da je to ljudstvo slabše od njega, da je to ljudstvo nižje vrste, vstvarjeno od Boga po človeški podobi kakor njegovo, a vstvarjeno le, da hlapečuje narodu, izmed katerega je on prišel?

Kako naj sodi v razzaljenji časti, kedar mu niso znani navadni se manj tanjši odtenki govornice, kedar ne zna izluščiti pravega pomena besede iz cele govornice?

Zlodejstva poguma so po našem avstrijskem zakoniku in po imenju kazensko-pravnih teoretikov manj kaznjiva od zlodejstev iz koristoljstva. Med Slovenci prevladujejo slehaji zlodejstev poboja in tepeža, tedaj zlodejstva poguma.

Prve so li Slovence miloše, druge Italijane. Ako je že ta razlika vplivna na izrek, kako odločilna postane, ako sodnik niti ne pozna jezika ni uravi sojenja?

Ali more končno država po justični upravi vzgajati krepke, odkritodušne narode, ako v krajih, kjer se si narodnosti vprek nasproti, postavlja sodnikom moža, ki je protiven po narodni svoji vzgoji onemu narodu, katerega člene naj sodi?

III.

Dasi je po etnografskem razmerju popolnoma mogoča razdelitev uradnihskih močij, po znanju sodnih jezikov in po znanju narodnosti, dasi zakon odločno zahteva rabo deželnega kot sodnega jezika, kako razpostavlja se sodniki, kako izbirajo se porotniki, kako razlaga in izvaja se zakon v istini?

Izmed vseh v uvodu naštetih sodišč slovenskim prebivalstvom, le eno vrši svoje posle po duhu zakona, na korist naroda in države. Edino sodišče v Tolminu rabi kot izključni sodni jezik oni, kateri govorijo stranke, obdolženci, priče in varovanec, z eno besedo: ljudstvo.

Edino to sodišče je v rokah moža in voditelja, ki pozna in spoštuje ljudstvo, ki je ne le sam pravičen ljudstvu, ampak ima tudi srca in odločnosti dovolj, da to zahteva od podrejenih mu uradnikov.

Sodišča v Kanalu, Boveu, Ajdovščini, Komnu in Sezani proizvajajo v kazenskih zadevah le nemške ali laške zapisknike. V civilnih zadevah piše slovenski sodniki v Kanalu in Ajdovščini. Sodišča v Cerklju, Korminu in Trzinu proizvajajo v kazenskih zadevah le nemške ali laške zapisknike. V civilnih zadevah piše slovenski sodniki v Kanalu in Ajdovščini. Sodišča v Cerklju, Korminu in Trzinu proizvajajo v kazenskih zadevah le nemške ali laške zapisknike.

Ena sodišča pišejo nadpise zapisniku v uradnem notranjem jeziku, izjave strank in izpovedbe priče v slovenskem jeziku.

Okrajna sodišča v Gorici, v Korminu, Trzinu, Gradiškem, okrožno sodišče v Gorici in deželno sodišče v Trstu poslužujejo le italijanski, za nje Slovence sploh ni na svetu.

In vendar je sodnik v Boleu usposobljen za slovensčino, sta sodnika v Kanalu in Sezani slovenskega rodu, ma pristav v Kanalu potrdilo znanje slovenskega jezika, je pristav za kazenske zadeve tukajšnjega okrajnega sodišča slovenskega pokolenja, je drugi pristav, dokler je bil v Tolminu, slovenski posloval, so na razpolaganje pri trziškem sodišču svetniki Slovenci in vsi deželni jeziki.

Od kod to različje v poslovanju, v pokrajinah, kjer prebivajo izključno Slovenci, ako ne od vodstva justične uprave na Primorskem?

Ni skoro govoriti ob okrožnem sodišču v Gorici in deželnem v Trstu. Te dve čutite se nekako zvišene v neznanju in preziranjju vsega, kar je slovenskega, v zanikanju temeljnih resnic naših zakonov, opiraje se na pravni nimbus, da sta uradovale doslej izključno le laški, da umeta le jezik Dantejev in njega avstrijskih potencev.

Preiskovalne sodnike v Gorici in Trstu oblaži mračnina pri goli misli, da bi utegnili zapisati slovenski zapisnik. Kaj počre predsednik, kaj državni pravdnik? Kaj počre na prižbož vzeštev avstrijskih podanikov mesta trziškega višje sodišče in visoko ministerstvo? Res, da preiskovalna sodnika v Gorici in Trstu deloma opravčuje sicer važna okolnost, da ne umeta drugde deželnega jezika. Saj justična uprava na Primorskem skuplja pri okrožnem sodišču v Gorici in Trstu le uradnike, ki imajo v mestu rodbinske zveze in so zgolj sinovi „avite culture“, tako, da je neznanje slovenskega jezika celo neko priporočilo za odlična mesta sodnih pristavov.

Pristav v Komnu, dasi biva že leta med Slovenci, ni v stanu zapisati neutegoma rek v slovensčini. Justična uprava na Primorskem ima uradoma v svojih tabelah izpričane morda druge kvalifikacije. Slovensko ljudstvo v navedenih okrajih pa je priča in porok za to, da so one kvalifikacije neistinite in le formalne.

IV.

Stopimo kot poslušaleci javne kazenske obravnave v sočno dvorano okrožnega sodišča goriškega ali trziškega!

Razvija se nam sledeči prizor: Slovenskemu obtožencu čita se celoma laška dobro utemeljena obtožnica. Obtožene, ki od vsega ni umel besede ter mu zveni v neumljenih glasovih že bodoča obsodba po ušesih, izve po kontanem čitanju le toliko, da je obtožen radi tega ali onega hudodelstva. Potem izprašuje se njega in

priče, govoreč neko mešanico besedij iz slovenskega književnega jezika, očitno priučeni, iz slovenskega narečja iz goriške ali trziške okolice, nemških, furlanskih in laških. Kedar obtožene in priča ne razumeja precej prečudnega golca, opominjata se krič ali prigovarjaje, naj javljata resnico tako, kakor je zapisano v laških in nemških zapisnikih tekom poizvedovanj in predhodnega preiskavanja. Osupajena obtožene ali priča, ki izpoveduje pod prisego, vsled tega jama v novič pripovedovati tako, da vedno bolj zmecava ali sebe ali poslušalce, ali pa obmolne ne vedo, kako obnašati se. Predsednik in prisodniki umeli so več ali manj izpovedi. Na to hero se spisi v nemškem ali laškem jeziku, katerih pomen obtožene čisto nič ne razume.

Zopet zine nekaj predsednik ter vstane obtožitelj govoreč laški, njemu odgovarja odvetnik-zagovornik laški, ter skušata menda oba obrniti po svoje ustanovljajoče se prepričanje sodnikov. Obtožene o vsem ničesar ne razume, ni priča, ni občinstvo, kolikor je slovenske narodnosti. Predsednik proglašja obsodbo, dobro utemeljeno z razlogi — vse laški, le končavi povč obtožene: dobili ste dva ali tri ali več mesecev težke ječe s tolikim postom ter mate čas premisljati o tem tri dni za „rekurs“. — Orožnik uklene obtožene in avstrijskim zakonom, javni obravnavi, prostemu prepričanju sodnika, slopi pravici je zadoščeno — pol laški.

Ista podoba vtiska se pred poroto, le da je vse bolj slovesno. Sestavljanja porotne klopi poslušalce seveda ne gleda. Vstopivši vidi moze italijanske fizionomije, redko kedaj moža iz domačih krajev in se tistega-le, če lomi poleg materinega jezika tudi nekaj laščine. Le redko kedaj vidi moze iz svojih krajev. V tem slučaju vidi poleg sodnega dvora tudi tolnača, kateri porotnikom na trzko ponavlja slovenski, kar se je točno razložilo italijanski.

Istemu predsedniku, ki čisto in čisto obudi pravo spoznanje v porotnikih, zveni v plujem jeziku obtoženci in delu porotnikov, tolnač površno posneme za njim, kar je govorečega. Pravega duha predsednikovega govora v naglici ni moč podati, podaja se le odmev, ali — že oslabei ali — še ojačeni. Kaj se med porotniki tuje narodnosti ali mešane narodnosti in mešanih jezikov godi, tega poslušalec ne more vedeti, to pa sliši, da se sodba in govori izrekó in sliši refrain: „dobili ste dve ali več let težke ječe“.

Pred trziško poroto je od goriške le ta razloček, da ondi sploh porotnikov slovenske narodnosti politična ni justična uprava ne pozna, tedaj tudi ne občinstvo in občinstvo.

Kako daleč sega žalostna poslednost in ob enem brezobzirnost državnega pravdnictva pred porotnim sodiščem proti slovenski narodnosti in na korist nasprotno italijanske, kažejo slučaji iz porotnega zasedanja pred e. kr. okrožnim sodiščem v Gorici tekom meseca novembra 1895.

Posebno eklatantna je poleg drugega kazenska pravda proti nekemu Makarju radi ponarejevanja državnih papirjev. Obtožene priče niso umeli laški, kazenski spisi, zapisnici pred e. k. okrajnim sodiščem v Tolminu bili so slovenski. — cela obravnava bila je laška, — izžrebali so se porotniki tako, da je ostalo devet Slovencev, trije Italijani — ker je državni pravdnik, sam slovenskega rodu, odklonil tri Slovence z očitnim namenom, onemogočiti čisto slovensko porotno klop. To ponavljalo se je v pravdi proti županu Kadenaru iz Brejinja v Tolminskem okraju. Obtožene izjavil je, da ne zna laški, priče bile so tudi Slovenci — sodni dvor, državni pravdnik pa so ostali trdi Lah, porotna klop sestavila se je posredstvom javnega obtožitelja tako, kakor že v povedanem slučaju.

Justična uprava trudi se očitno odkloniti predsednika porotniških obravnav ter izbira najboljšje svoje moči za ta posel. Zateva pa od njega še posebej, da ugledno govori italijanski, slovenski je dovolj da — lomi.

Gledé na vse te žalostne, istinite razmere:

gledé na to, da se Furlanom in Italijanom povsod v njih pokrajinah in koder bivajo, tudi v slovenskih pokrajinah, daja pravica po njih narodnosti v polni meri in čez mero;

gledé na to, da so tudi za slovenske pokrajine dani vsi predpogoji za izvajanje ravnopravnosti pred sodiščem;

gledé na to, da se iz obnašanja uradnikov da sklepati, da se ne upajo ali nečjejo rabiti slovenskega sodnega jezika, da se jim, ako ga res ne znajo, tudi ni treba učiti, da posebej državnemu pravdnictvu ali ne sme čiti ali noče vlagati slovenskih obtožnic, da predsedniki sodnih dvorov ne smejo ali nečjejo voditi obravnav v slovenskem jeziku;

gledé na to, da ri verjetno, da bi so sodni uradniki od leta 1862. in 1886. do danes ne mogli naučiti deželnega slovenskega jezika, ako bi hoteli oni, in hoteli njih predstojniki;

gledé na to, da vsled takih nepravilnih odnosov pred sodišči ginova v slovenskem prostem ljudstvu spoštovanje do sodnikov in zaupanje na pravico da uvajajo v sodnih uradnikih od dne do dne bolj le privržence političnih voditeljev laške nasprotno stranke, stranko, ki avstrijskih ustanovnih zakonov ne pozna nego sebi na korist;

gledé na to, da so vse te razmere tu ob meji italijanskega kraljevstva na škodo ugledu avstrijske države, na korist ugledu sosedne države;

se podpisani usojajo vprašati:

1. Ali so Njega Prezvišenosti justičnemu ministru znane kaotične, kričeče razmere pri sodiščih grofovine goriške in gradiške in pri deželnem sodišču v Trstu?

2. Ali misli poneti omenjena sodišča o rabi uradnega, notranjega jezika in o rabi sodnega jezika v obsevanju z ljudstvom s posebnim razločnim ukazom tako, da je rabiti v goriški slovenski skupini pokrajini s slovenskimi strankami le slovenski jezik.

3. Ali misli naložiti e. kr. vlaganju sodilen Trziškemu, da daja sodnemu naraščanju prilike dovolj, učiti se slovensčine v dejanskem delovanju?

4. Ali misli ukazati sodnikom in pred-sodnikom, da pripravljajo za nastavljanje uradnikov le take osebe, o katerih so se istinito prepričali, da poznajo deželni jezik v govoru in pisavi?

5. Ali misli ukazati sodnikom in pred-sodnikom, da beležijo v kvalifikacijske tabele vestno sposobnost glede znanja jezikov in povdarjajo politično nasprotnost proslotja proti narodnosti v deželi?

6. Ali misli Njega Prezvišenost imenovati za slovenske pokrajine le take uradnike, ki so istinito vsi slovenski, naložiti že imenovanim, da v gotovem roku izkažejo znanje deželnega jezika, ter svojo voljo tudi dejanski pokazati s tem, da sega po mlajšem naraščanju in vnujem slučaju izpod področja e. k. višjega sodišča v Trstu v oni v Gradcu in Zadrnu, ter vposega disciplinarnim potom?

7. Ali misli Njega Prezvišenost justični minister sporazumno z Njega Prezvišenostjo ministrom notranjih poslov uplavit odločno na podrejene organe, da se predlagajo kot porotniki moze, ki so obeh deželnih jezikov zmožni, oziroma uplavit na to, da se ustanovite dve porotni klopi, ena za slovenska, druga za italijanske pokrajine?

8. Ali misli naložiti državnim pravdnictvom, da izdajajo obtožnice proti obtožencem slovenske narodnosti v slovenskem jeziku, predsednikom, da vodijo obravnave, ter preglašajo sodbo v tem slučaju slovenski.

9. Ali misli naložiti državnim pravdnictvom, da pri odklanjanju porotnikov delajo na to, da se jezikovnemu razmerju zadosti?

V Gorici, dne 9. januarja 1896.

Alfred Coronini, Blazij Grča, prof. Borbuč, Klančič, dr. Gregorčič, dr. Rojle, Lapanja, Muha.

Drugi shod starišev.

(Izv. poročilo.)

Drugi zaupni shod slovenskih roditeljev, ki pošiljajo svoje otroke v zasebno šolo društva „Sloga“, se je vršil preteklo nedeljo ob 11. uri predpolodne v prostorih „Goriškega Sokola“. Sklicali so ga gg. Iv. Reja, Fr. Mozetič in Vin. Bielecki, a udeležilo se ga je nad 300 roditeljev, očetov ali mater, katerim so se pridružili nekateri deželni poslanci, ki so bili imenovani vabljeni.

Glavni sklicatelj g. Ivan Reja pozdravi zbrane slovenske stariše nekako tako-le: Predragi stariši, očetje in matere! Presrečno se vam zahvaljujem, da ste na moj poziv in v mojih dveh prijateljev došli tako točno in v tolikem številu na današnji zaupni shod. Dobro vem, kaj vas je semkaj privelo. Mar ne, čitali ste v vabilu, da se hočemo razgovarjati ter dogovoriti o tem, kar nam je storiti radi pouka naših otrok in radi slovenske šole v Gorici. Dobro nam torej došli!

Komu od vseh nas niso znane današnje razmere v naši lepi in solnčni Gorici? Kdo izmed nas se ni šislal, kakó sramoté lastni otroci svoje največje dobrotnike, pitajoci svojega očeta s „škla“ mater pa „škla“; in tudi druge slične psovke morajo požirati ubogi roditelji, potem, ko so veliko

vzročilo je pomanjkanje prave narodne so-
le. Otroci so morali v laške sole, če so hoteli
biti deželni pouka. Tu so se nasrkali tuje
omike in duha. Vera jela je pešati, ljubezen
do staršev pa ginevati. Goriski rodoljubi so
uvideli posledice ter sklenili temu od pomoči
z ustanovitvijo otroških zabavišč in ljudske
sole. Narodno politično društvo „Sloga“
otvorilo nam je tako šolo, kakoršno potre-
bujemo: narodno šolo na verski pod-
lagi. V tej šoli učijo se naša mladina poleg
branja, pisanja, računanja itd. tudi verska
in milo materinsčina, tu se ucepil strah božji
v nežna srca slovenske dece. Naši otroci
postanejo pobožni, pridni, varčni, razumni,
značajni ljudje. Tem potom izgine psokva
škaf, škla, izginje odpadniki naši,
izginje sovražniki, nevarni domovini in dr-
žavi. Znanje Slovencev bode setal po našem
lepem Travniku, ušel za vero, dom, cesarja.

Narodušnemu in lepemu govoru je
sledilo zaslužen priznanje. Ko se živio-sklici
poležejo, zahvalil se je g. Josip Hrovatin v
ime staršev gospodom sklicateljem današnjega
zupnega shoda, nadaljuje g. predgovornika
bude, da se je pred 12. leti ustanovilo
prvo slovensko zabavišče, pred desetimi leti
pa enorazredna zasebna ljudska šola društva
„Sloga“ v Gorici, ki je sicer lepó napre-
dovala, vendar njeno pravo razvite začelo
se je šele pred petimi leti, tedaj, ko je
prišlo vodstvo narodnega politič-
nega društva v druge roke. V zadnjih
petih letih so se ti narodni zavodi tako po-
množili, da imamo že osemrazredno
ljudsko šolo, tri otroške vrte in obrtno
šolo z dvema tečajema. S takim in takim
vsepom se pač nobeno društvo ne more
ponašati. Hvala in slava gosp. ustanovnikom
naših zavodov, osebiti pa zadnjemu odboru
in njega spretnemu in modremu vodstvu
gosp. Antona dr. Gregorčiča, državnega
in dež. poslanca, s kakerskim možem se
naši nasprotniki nikakor ponašati ne morejo.
Tega moža nam Bog ohрани še mnogo,
mnogo let zdravega in čilega na čast in
slavo našega naroda.

(Tem besedam sledili so nebrojni živio
in slavklici iz grl postenih in močatih slo-
venskih staršev.) Čast in hvala pa tudi
vsem dobrotnikom, ki so podpirali naše za-
vode z radodarnimi doneski, brez katerih bi
šola ne mogla vstrajati.

Dragi starši! Na prvem zaupnem
shodu napravili smo protest proti kosarni v
Podturnu, in prošnja, naj se nemudoma
ustanovi naša šola na primernem prostoru
kje v mestu. — Naši nasprotniki imajo re-
šitev že 10 dni v rokah, mi slovenska
para pa zastonj pričakujemo
odgovora bodisi ugodnega ali
neugodnega.

Naši nasprotniki zasramujejo nas v
svojem častniku, češ, da smo hlapi, dekle,
da nismo meščani, da nismo mirni, da nas
redé, a njihovo dobroto povratujemo z ne-
hvaležnostjo, da komaj toliko davka plača-
jemo, kolikor bode šola stala in več drugih
takih bedarij. Vse to je prav za prav vada
na naš mlin, kajti s tem nas bolj in bolj
navdušujejo za našo pravično in sveto stvar.
Dragi starši! mi se borimo na podlagi pra-
vice in postave, na tej črti moramo zmagati.
Prepričani smo, da šolo dobimo prav tam,
kjer si jo želimo, t. j. na primernem mestu
v središču mesta! le stvarno in vstrajno!
Zvesti ostanemo liki Leonida pri Trupih!

Navdušenje je postalo toliko, da starši
vsklikajo: „Gospod voditelj! mar niste pre-
pričani o naši složnosti; zaprišegamo
in rotimo se, da ostanemo vedno
zvesti!“

Govornik nadaljuje: „Hvala vam na
tolike odpušljenosti; organizirani smo jeden
za vse, vsi za jednega!“

Dragi! Nasvetujem vam sledeče:

1. Deželni poslanec naj se izreče
zahvala na njih krepkem postopanju za slo-
vensko šolo, prosi iste, naj se tudi še dalje
krepko za njo potegnejo.

2. Sprejme naj se pritožba na visoko
c. kr. naučno ministerstvo, v kateri se po-
navlja protest proti kosarni v Podturnu kot
solški hiši ter se zahteva, naj seziada mesto
na primernem kraju pripravnoposlopje novi
slovenski šoli in naj se odpre ta šola brez
obotavljanja v najkrajšem času, a dotlej naj
se prevzamejo prostori sedanje zasebne
ljudske šole v namene javni ljudski šoli.
Dokler se ne ustanovi mestna šola, naj
vlada ali mesto podpira obstoječo zasebno
ljudsko šolo.

3. Sklene naj se tudi prošnja na de-
želni zbor goriski za podporo, dokler mesto
ne ustanovi šole v pripravnem kraju, to je
v središču mesta, kakor je njegova dolžnost.

4. Izvoli naj se poseben odbor za
vzdrževanje zasebne ljudske šole v Gorici,
ki ima nabirati potrebne doneske za plače
učiteljskemu osebju, ki ima delovati na to,
da se nova šola prej ko prej ustanovi, ki
ima zagovarjati in braniti pravice roditeljev
in njih otrok do slovenske ljudske šole v
Gorici na vsako stran.

Starši so sprejeli vse nasvetovalne pre-
dloge soglasno in nepopisnim navdušenjem,
izjavljaje in prisegaje, da ne bodo pošiljali
svojih otrok v podturnsko podrtijo, ki stoji
ob mestni meji proti St. Petru.

V solski odbor so bili soglasno voljeni
g. Alfred grof Coronini, Josip Hro-
vatin, dr. Aleksij Rojč, Franc Moze-
tič, Ivan Reja; kot namestniki pa Vincencij
Bielecki, Jernej Kopač in Andrej Oblak.

Zborovalci so zapustili zbirališče ginje-
nega srca in navdušeni za svojo zvišeno reč.
Se ta dan se je sestavil odbor ter iz-
volil svojim načelnikom Alfreda grofa Co-
roninija in njega namestnikom Josipa
Hrovatina, ter istega dne poslal pritožbo
vis. ministerstvu za pouk, naslednjega dne
pa prošnjo na deželni zbor goriski za pod-
poro.

Na ministerstvo je šla ta prošnja:

Visoko c. k. naučno ministerstvo!

Državni zakon o ljudskih solah z dne
14. maja 1869, drž. zak. št. 62, prepoveduje
v §. 20. roditeljem ali njih namestnikom pu-

ščati otroke brez potrebnega pouka z be-
sedami: „Roditelji ali njih namestniki ne smejo
svojih ali svojih skrbni izročenih otrok puščati
brez pouka, kateri je zapovedan za občne
ljudske sole“. V §. 24. določuje isti zakon,
da roditelji ali njih namestniki so odgovorni
za to, da otroci, kateri so dolžni hoditi v
šolo, redoma v njo hodijo, ter da se smejo
tudi s posilnimi sredstvi, to je s kaznimi,
primorati k temu, da pošiljajo otroke v šolo.
Naslednji §. 25. nalaga roditeljem ali njih
namestnikom dolžnost, priskrbovati otrokom
potrebne solske knjige in druge učne pripo-
močke ali učila. Otroku začena dolžnost ho-
diti v šolo po besedilih §. 21., kadar izpolni
šesto leto in mu trpi, dokler ne izpolni sti-
rinajstega leta svojega življenja.

Deželni solski zakon z dne 6. maja
1870., dež. zak. št. 30, določuje v §. 8., ka-
kor sledi: „Ustanavljanje in vzdrževanje po-
trebnih ljudskih sol je skupna zadeva vsa-
kega solskega okraja, kateri ima tedaj skrb-
beli za vse njih materialne potrebe in tudi
za plače učiteljskega osebja“. V §. 40. pravi
isti zakon: „Če obstoji solski okraj iz ene
same občine — n. pr. v mestni občini go-
riski —, oskrbuje v §. 38. navedena opri-
vila, kakor druge občinske zadeve, občinski
zastop po svojih izvršilnih organih“. — §. 6.
istega zakona se glasi: „Solske oblastnosti
imajo paziti na to, da se potrebne ljudske
sole, kjer jih še ni, brez nepotrebnega od-
kladanja ustanove, in da se zagotovijo vsi
potrebni pogoji zahtevnega in blagostnega
njih obstanka“. Tem pogojem pristeva se
tudi primerno solsko poslopje in primeren
kraj, na katerem se zida.

Ministrska naredba z dne 20. maja
1885. in 9. junija 1873. zapoveduje v §. 2,
da solska hiša naj bo na suhem kraju in
kjer le mogoče v središču solskega okraja.
Ko se izbira prostor za zidanje, treba oži-
bati se motirjev in drugih stoječih vod, ki
pokopališče in gnojšče, cest in ot. tov, ki o-
neznajijo zrak, ter vsega, kar je zdravju škod-
ljivo ali kar more dati povod poluhšanju, in
tako, da nimajo otroci predelec v šolo.

Vse te določbe so jako dobre, in hva-
ležni moramo biti zakonodajcem, da so jih
sprejeli v solske zakone. Edino, kar je pri
tem obžalovati, je to, da se zakoni in na-
redbe ne izpolnjujejo. Od nas, priprishih dr-
žavljanov, se zahteva, naj točno izpolnimo,
kar nam zakon ali ministrska naredba za-
povedujeta. To tudi radi storimo, ker vemo,
da je to v korist nam in našim otrokom. —
Ali nasproti goriskemu mestu, ki je dolžno
ustanoviti slovensko šolo za svoje slovenske
otroke, se ne postopa tako odločno, kakor
proti nam, slovenskim roditeljem. Mestu se
tako prizanaša, kakor da je vlada zgubila
vso moč, katero jej dajejo z gore navedeni
zakoni.

Mesto gorisko je obsojeno po vseh in-
stancah, da je dolžno dati nam slovensko
šolo z dnem 15. sept. 1894. a zidaj stejejo že
meseca januarja 1896., in šole ni še nikjer.
Vlada je poklicana, da izvrši z gore navedene
državne in deželne zakone ter svoje naredbe,
ali potrebne moči k temu ne nalaga. Mi po-
šiljamo svoje otroke v šolo, namreč v za-
sebnost; ali šolo moramo sami vzdrže-
vati. Zakoni in razsodbe solskih oblastj so
za nas brez pomena, ker mesto gorisko jih
ne izvršuje in vlada mesta k temu ne sili,
kakor bi trehalo. Kakor li se hotelo mesto
z nami šaliti, odločilo je za slovensko šolo
nerabljuje prostore, zunaj mesta, ob
meji proti St. Petru; a niti teh ni priredilo
v času, ki mu je bil v to odločen.

V takem neprijetnem položaju zbrali
smo se danes že drugič v zaupen shod radi
solškega pouka naših otrok in radi slovenske
ljudske šole, katero ustanoviti je dolžno go-
risko mesto. Ker se bojimo, da vlada se bo
tudi za naprej udajala prošnjam in grožnjam
goriskega mesta in njegovih zaščitenikov, da
torej prepotrebne javne ljudske šole na pri-
mernem kraju ne dobimo z lepa, izbrali smo
poseben odbor slovenskih roditeljev v
Gorici, ki ima skrbeti prvič za to, da se bo
nadaljeval pouk naših otrok nepretrgoma, ter
drugič, da se prej ko prej otvori slovenska
javna ljudska šola na primernem kraju v
središču mesta goriskega. Visoka vlada naj
vzame to našo organizacijo blagovoljno na
znanje.

Pri tej priliki ne moremo, da bi se
bridko ne pritožili, da se od visoke vlade v
tej solski zadevi tako neusmiljeno preziramo.
Zoper sklep dež. š. sveta z dne 13. nov.
smo na shodu 24. nov. sklenili slovesen
protest in utok, ki se je drugi dan odposlal
vis. ministerstvu ter bil 16. dec. rešen. Na-
sprotniki naše šole imajo rešitev našega
utoka že deset dni v rokah; mi pa zastonj
pričakujemo, da bi nas vlada počastila z
odgovorom, če tudi neugodnim, na našo pri-
tožbo in naš utok.

A še bridkeje moramo tožiti, da nas
visoka vlada v nasprotju z gore navedenimi
zakoni, naredbami in razsodbami prezira, ko
se potegujemo za to, kar bi nam morala
vlada poskrbeti iz svoje inicijative kot izvr-
ševalka državnih in deželnih zakonov ter
svojih naredb in razsodb. Zastonj smo
pričakovali, da dobimo vsaj s 1. jan-
uarjem 1896. javno šolo za naših 480
otrok, ki so obiskovali zasebno šolo društva
„Sloga“. Vlada nam jo je sicer obetala, pa
ni imela moči, da bi nam jo dala, ker zastop
goriskega mesta ni izvršil dane mu naloge.
Društvo je visoki vladi že pred letom dni
naznanilo, da ne bo moglo vzdrževati šole
namesto občine; a vlada je prezirala glas
društva, ki deluje nesebično za javno bla-
gino s pospeševanjem pouka in odgoje one
mladine, katero zanemara gorisko mesto
vkjub zakonom in pred očmi vladnih orga-
nov, ki kažejo neverjetno neodločnost in po-
ustiljivost.

In tako je prišlo, da imenovano dru-
stvo ne more vzdrževati več šole za
naše otroke in da mi, avstrijski državljani in
cesarja zvesti Slovenci, moramo iz svojih
žepov plačevati učitelje, ako ho-
čemo izpolnjevati dolžnost, katero nam na-
laga državni zakon, da namreč ne smemo
pustiti svojih otrok brez solskega pouka.

Solske prostore in solsko opravo,
namreč to, kar je imelo, prepustilo nam je
društvo s 1. januarjem, a denar za učiteljske
plače, katerega društvo nima, moramo
skladati in zbirati mi, roditelji onih
480 otrok, ako nečemo, da ostanejo sicer
brez solskega pouka. Med tem je pa mesto
faktično prosto ene dolžnosti, katero
mu nakladata državni in deželni zakon. Po
katerem zakonu more visoka vlada opravičiti
te nezakonite odnose? Kdaj jih misli ven-
dar odpraviti v čast mogočni Avstriji in v
sramoto njenim sovražnikom, ki se posme-
lujejo, ko vidijo, kako se vladni organi kr-
nijo pred brki goriskega župana ter pred
sladkimi besedami predsednika župne železnice?

Slišali smo neverjetno vest, da vlada
hoče razkosati sedanji solski okrog
goriskega mesta, v kolikor zadeva
slovenske otroke, ter da hoče vsolati jih v
Kromberg, Solkan, Pevmo, Podgoro in St.
Andrež v okolici goriski, in ostalih pri-
veščiti podrti kosarno med smetišč in gno-
jišč, med stoječo vodo v okuženem zraku v
St. Roku. Ako ima visoka vlada v resnici ta
namen, torej bi jo mi še na nekaj opozorili,
kar bi postavilo krono temo početju. Kosarna
v St. Roku je komaj 500—600 metrov od-
daljena od solskega poslopja v St. Petru.
Ako imajo slovenski otroci z ozemlja go-
riskoga hoditi na vse vetrove v okolico go-
risko, da dobije v enorazrednicah in dvo-
razrednicah s polidnevni poukom potrebni
solški uk, k čemu dajati predpravice onim,
ki so namenjeni v St. Rok? Proč tudi z
njimi naravnost v St. Peter čez občinsko
mejo, kjer naj se vsolajo. Tako bo mesto
gorisko rešeno slovenskih otrok in polovica
občinarjev bo morala pošiljati svoje otroke
čez občinsko mejo v okolico gorisko, ako
bo hotela, da naj se učijo v ljudski šoli na
edino pravi podlagi materinega jezika. Visoka
vlada sme biti prepričana, da s tem si pri-
dobi pohvalo vse irredente. Ali mi prote-
stujemo odločno proti temu, da se našim
otrokom odločijo podturnska podrtija kot
solsko poslopje ter da se naši otroci gonijo
iz mesta, kjer plačujemo posredni in ne-
posredni davek, v okolico, ki nima nikake
dolžnosti skrbeti za solski pouk naših otrok.

Visoki vladi naznanjamo svojo orga-
nizacijo ter jo rotimo pri državnih za-
konih, na katere je prisega, naj da tem za-
konom čast s tem, da jih izvrši, če tudi
nam v korist. Večja polovica prebivalcev
na ozemlju mestne občine goriske je slo-
venskega rodu in slovenske narodnosti. Vi-
soka vlada ima neoporečno dolžnost skrbeti
za gnotne in dušne potrebe Slovencev do-
macinov z enako vestnostjo, kakor za
koristi priseljenih Lahov in poitalijancev,
slovenskih renegetov. Neoprečeno bi bilo,
ako bi se kje tuje in na rokah nosila doma-
čini prezirali na željo kake nemirne stranke.

Podpisani protestujemo proti temu, da
se hoče goriski solski okrog razkosati ter da
se hoče dati našim otrokom, bodisi stalno,
bodisi začasno, kosarna v Podturnu kot
solsko poslopje, kamor jih nikakor ne
moremo pošiljati, ker je pot predloga in
nevarna in ne moremo pustiti, da bi bili
otroci po 2, 3, 4 celo 5 ur na dan na poti
v šolo in iz šole, kjer se nam telesno in
dušno prav gotovo pokrajijo. Visoka vlada
naj pokaže enkrat, da jej je resno za izvr-
ševanje državnih in deželnih zakonov, ter naj
prisili mesto gorisko, da izpolni svojo dolžnost,
da nemudoma dobi ali seziada slo-
venski šoli primerno poslopje v
sredi mesta. Do sedaj smo pripravljeni,
ker nas sila veže in ljubezen do naših otrok,
prepustiti v namen mestne šole one izvršne
solške prostore za opravo vred, katere nam
je dalo na razpolago za naše otroke tukajšnje
društvo „Sloga“, pod istimi pogoji, pod ka-
terimi smo jih sprejeli. Visoka vlada naj
vendar prisili, da gorisko mesto nemu-
doma ustanovi šolo, katero je usta-
noviti dolžno, ter naj mu odkaže kot za-
časne solske prostore, dokler ne
dobi ali seziada drugih primernih prostorov,
one, katere mu dajemo s tem mi na razpolago.

Dokler ne bo ustanovljena mestna šola,
treba, da se na vsak način nadaljuje za-
sebnost. Ali to je krivično in nezakonito, da
bi morali mi plačevati učiteljsko osebje.
Visoka vlada naj poskrbi, da jih
bo plačevalo mesto, ki je krivo, da naši
otroci nimajo potrebne šole, do katere imajo
pravico, ali naj plača vlada, ki ni prisilila
mesta o pravem času, da bi izpolnilo dolžnost,
katero mu nalagajo zakoni.

Nadejamo se, da visoka vlada usliši
naše pritožbe, proteste, ugovore in prošnje,
ker so popolnoma utemeljene v državnih in
deželnih zakonih, v ministrskih naredbah
ter v mnogih pravovladnih razsodbah raznih
solških oblastj in upravnega sodišča.

V Gorici 5. januarja 1896.

DOPISI.

Iz St. Petra pri Gorici: Dovolite mi,
da v Vašem cenjenem listu spregovorim ne-
koliko besedi. — Na sv. večer, ko sem bil
pri sv. maši, dasi je bilo zunaj slabo, de-
ževno vreme, vendar zagorel sem ves, ko
sem slišal med službo božjo pete naših do-
matih pevcev: pel je krepak pevski zbor
društva Slov. zveza. Ves ginjen sem
poslušal mlo doneče glasove iz grl naših
pevcev, ki izražajo srčno veselje, da se je
porodil „Mesija v tej noči“, ter malo je
manjkalo, da se ni slehernemu vrnila misel,
da prepevajo angelji na visočinah, oznanu-
joči pastirjem rojstvo našega Zveličarja. Po
vsji cerkvi je vladala med sv. mašo popolna
tišina. — Nerad sem se ločil iz cerkve po
končani sv. maši, ko je potihnilo mlo petje
krepkega zbora.

To je častno ne le za pevce, da s tem
poveljujejo cerkveno slavo, proslavljajoči
rojstvo Gospodovo, marveč tudi za g. nad-
učitelja M. Lovrenčiča, ki se je potrdil v
prostit urah, da je izuril pevce prav dobro
v cerkvenem in narodnem petju. Ako se
ozremo v sosednje vasi, videli bomo, da so
v narodnem oziru nekoliko zaostale in — za-

kaj? Zato, ker jim manjkajo prave, resne
volje in dostojni sredstev, s katerimi bi se
nasrkali polagoma narodnega duha, kar smo
mi dosegli že davno. Predno se poslovim,
izrečem naj svojo popolno zadovoljnost s
petjem, ki se je na sv. večer in v naslednjih
praznikih posejlo odlikovalo v narodnem št.
Petru, in želim pevce in njih g. nadučitelju,
da se njih trud vsikdar in dobro sponese,
kar ostane v čast St. Petru. Nihče pa naj
ne opesa pri težavnem delu: Torej pogum,
ker v slogi je moč!

Nevarnost za naše gozde. — Na do-
pis s Tolminkeskega pod tem naslovom v pre-
dznadi številki smo prejeli popravek posre-
dovanjem goriskega redarstva. Dasi nima ni-
kakake znaka uradnega popravka, priob-
čimo ga danes brez opomb pridržuje si od-
govor za prihodnjo številko. Popravek se glasi:

Častito uredništvo!
Odnosno na dopis s Tolminkeskega z dne
16. decembra pod naslovom „Nevarnost za
naše gozde“, ki se nahaja v Vašem cenje-
nem listu z dne 27. decembra 1895. l., pro-
sim častito uredništvo na podlogi predpisov
§. 19. tisk. zak. za sprejem v Vaš list sle-
dečega popravka:

1) Ni res, da je v zadnjih dnevih me-
seca novembra meni bilo zaupano načelnstvo
komisije, katere bi imela pregledati one kraje
na Tolminkem, koder je že pela sekira
gospoda Lenassi-ja najemnikov. Volil sem
pak ob tem času komisijo, katere je imela
naloge, izvršiti zakonita poizvedovanja o proš-
nji gospoda Odona Lenassi-ja, da se mu
dovoli plavanje drv po nekaterih vodah Go-
riskoga in Tolminkeskega političnega okraja, in
iz tega uroka bil je tudi gospod Lenassi
pri komisiji navzoč.

2) Ni res, da je gospod Odona Lenassi
iz prijaznosti voziral v svoji kočiji menoj
načelnstvu zaupano komisijo, ampak vpo-
trebila je komisija gospoda Lenassi-ja voz pod
izrecnim uvetom in pridržkom, da mu ne
zaraditi zbog ove rabe njegovega voza do-
tčnih vozov pristojb, katere bi moral inace
plačati gospod Lenassi. Te pristojbine bi zna-
šale 19 gld. 07 novč.

3) Ni res, da je gospod Lenassi tudi
za to skrbel, da so bili gospodje od komisije
dobre in židane volje in da je s tega pri-
peljal seboj iz Solkana buteljke raznega naj-
boljšega vina, kateremu so gospodje skazo-
vali vso čast. Gospod Lenassi je imel pri
sebi dve steklenici za enakokrstnim zares
dobrim namiznim vinom, od katerega je čla-
nov komisije po končanem delu in utru-
bljivem prehodu hotenjskega potoka dne 26.
novembra ponudil v gostilni v Dolnji Tribuš
en požirek, kar so tisti največalnejše tudi
sprejeli.

4) Ni res, da je pri tej priliki le gospod
Lenassi skrbel za to, da dobe gospodje nar-
sikaž „za pol zoba“, ampak prigrizek so si
omislili tudi gospodje sami in si ga ob krat-
kem počitku v omejeni gostilni drug dru-
gemu pomdili.

5) Ni res, da je nekateri menda celo
dobil nekaj od gospoda Lenassi-ja „za raz-
veselitev svoje boljše počitve“, ko se vrne
iz hribov, kjer delajo izborna maslo in oku-
sen sir.

6) Ni res, da so imeli člani komisije
dne 25. novembra v Vugovi gostilni pri Sv.
Luciji najlepši dan, in da je tam teklo vino,
da bi se človek lahko vtopil v njem. Dne
25. novembra je tenač komisija brez gospoda
Lenassi-ja pri najneprijetnejšem vremenstvu
prehodila sirne obale Tribuše in Gačnika
veči del po najslabših polih celih 12 ur. In
vsi člani komisije so bili vsled tega toliko
trudni, da so se, vrnivši se v Sv. Lucijo, ko-
maj da so bili uživali maločisto večerjo, po-
dali k počitku.

7) Ni res, da je gospod Lenassi v ku-
hinji Vugove gostilne plačal gostilničarju 45
gld. 57 za trošek, katerega je storila komisija.
Naredil je sicer gostilničar skupen račun,
ampak plačila so se udeležili vsi člani ko-
misije in osonito jaz, ki sem plačal 8 gld.
90 novč.

V Trstu, dne 30. decembra 1895.

Friderik vitez pl. Schwarz,
c. k. namestnik dolžen c. k. okrajni
glavar.

Deželni zbori.

Goriskl. — 28. dec. ste bili dve prvi
seji, tretja pa se le učeraj 9. janua-
rja, a se ta s takó medlim dnevnim redom,
da res ni bilo vredno, priti po tolikem času
zopet skupaj; ali še od skromnega dnevnega
reda je bila odložena prva točka: imenovanje
treh zastopnikov v komisijo za pregledovanje
zemljskega katastra. — Deželni začasni pro-
račun je bil sprejet le za mesec januar.
Človek bi mislil, da se bo odločujočim go-
spodom kaj mudilo, da spravijo do konca
januarja deželni račun stalno pod streho.
Ali nič tega! Ta teden je bila jedna seja
petičijskega in jedna finančnega
odseda. V zadnjem so izstali vsi Lahi razun
predsednika dr. Verze gnassi-ja; slo-
venski poslanci so došli vsi in tudi predložili
svoja poročila. — Kaj so hoteli doseči laški
gospodje s tem, da so izostali, ostane od-
prto vprašanje: želeli bi pojasniti. Sumi se
pa, da so hoteli poslovanje zavleči, kar se
jim je deloma tudi posrečilo s tem, da niso
bili siljeni dati poročil na doposlance (!)
jim referate. Umejejo: 18. t. m. bo že vo-
litev na mesto odstopivšega Benardelija,
zato to zavlečenje. Ta okolnost je smiljiva!
Ali gospodje toliko važnosti pokladajo tej
volitvi? Ali menijo, da bi Slovenci enako
zlorabili odstopnost jednega Laha, kakor se
je lani godilo z nasprotne strani zastan bo-
lezni posl. Mahorčiča? — Naj bo kakor-
koli, le jedno rečemo: naj laški in vladni
možje ne vrtajo kake krivde na ramena
slov. poslancev, ako ti ne bodo hoteli ali
mogli kar na vrat na nos potrditi deželnega
proračuna; za takó važno točko deželno-
zbornskega poslovanja je treba treznega po-
misleka, proučevanja itd., a v to je treba

kaj več časa nego bi ga kdo rad v to od-
meril. Upamo, da se razumemo!

Učerajsnja seja je pričela takoj po peti
uri. — Dež. glavar naznani, da je cesar po-
trdil začasni deželni proračun z odklom dne
6. t. m. — Naznani, da je odstopil dež. po-
slanec Benardelli, a nove volitve da
bodo 18. t. m. — Na to prečita celo vrsto
novih peticij, med katerimi omenjamo peti-
cijo za podporo slovenski obrtni šoli v Go-
rici in peticijo „odseda za vzdrževanje slo-
venske šole v Gorici“ v zmislu shodovega
sklepa (glej poročilo spredaj).

Na to so dosle na red interpelacije.
Prvo je čital prof. Berbuč na finančnega
ministra zastran previseke cenitve naših zem-
ljišč v zmislu našega članka v št. 51. (Priob-
čimo je prihodnjč doslovno). — Posl. Greč
je prečital izborno interpelacijo o pravosod-
stvu na Goriskem, katero smo se potrudili,
prinesli že danes v celoti. — Sledile so tri
zadnjemu času primerne interpelacije zastran
slovenske šole v Gorici. Prvo je podal posl.
Klančič, drugo Rojč, tretjo Tuma. Žal,
da jih danes nismo mogli se prinesiti, ker o-
sinoči do danes popoldne, ko izide list, ne mo-
remo izvršiti tolikega dela. (Med čitanjem
zadnjih interpelacij so laški poslanci drug za
drugim uhajali skozi vrata; ostala sta le Pa-
jer in Ritter: poslanec Michielli je izvo-
lil jedenkrat izustiti: Com media. Ta slav-
ni čin v parlamentarnem „delovanju“ tega
furlanskega „politika“ treba je takoj zabe-
ležiti, ker drugače pozabimo nanj).

O stalem delu seje naj sledi to-le
kratko poročilo:

Preide se na ta-le „ogromni“ dnevni
red: (od italijanskih poslancev sta navzoči
samo dr. Pajer in Ritter.)

Prva točka dnevnega reda, imenovanje
treh udov v komisijo za pregledovanje zem-
ljiščne cenitve in njih namestnikov, odločijo
s splošnim porazumljenjem na drugo sejo.

Poročila deželnega odbora o sklepu ra-
čunov nekaterih zalozgov, ki so v deželni
upravi, pa se niso rešili v pretekli seji,
izročé se finančnemu odsedu v pretes.

Pomnila Frana Skerla glede pro-
daje zemljišnega kosa deželni gluhoonemici
se sprejme enoglasno; predlog o polpori,
podeljeni Josipini Kolornal-z-ovi za njene-
ga sina Alojzija, visokosolca v Gracju, se odlo-
bi.

S tem je bil izvršen dnevni red!!!
Deželni glavar predlaga, naj se voli namesto
poslanca Klančiča, ki se je odpovedal, drugi
član v petičijski odsek. Izvoljen je poslanec
Tuma.

Deželni glavar sklene sejo. Kot kurijo-
zum te seje poročamo, da je bil mimo dru-
gih poslancev od konca do kraja policijski
komisar Contin in da je naša prijateljica
„Eco“ privratal poslala v sejo svojega poro-
čevalca, kateri pa menda slovenski niti be-
sedice ne razume. „Corrieri rove mu“ iz-
vestitelj je bil baje dnevni red presuho-
paren, ker je izostal. Dopsnik glavnega
glasila primorskih neodrečencev se je meč
čitanjem slovenskih interpelacij nepepljivo
dolgočasil, pravno tako njegov slovenski tek-
meč laskega imena.

Tržaški. — Deželni glavar dr. Pitteri
je v svojem otvoritvenem govoru v deželnem
zboru tržaškem hvalil za jedne strani neu-
morno delovanje poslancev, z druge pa se
je tožil, da je tržaška mestna pokrajina
menda najneusretniša izmed vseh dežel krona,
ker vlada molči na sklepe tega deželnega
zbora. — Vladni zastopnik je zagotovil po-
poro vlade, kadar bodo to zahtevali ute-
meljeni interesi mestne pokrajine. — Slo-
venski dež. poslanci so izjavili, da se ne
morejo udeležiti državnozbornih sej, dokler
jim vlada ne zagotovi, da se jih ne bo pre-
ziralo od strani italijanske večine.

Isterski. — O teko pre seje brzo-
javno poročajo „Edinosti“. Otvorjenje de-
želnega zbora istrskega vršilo se je v nav-
zočnosti cesarskega namestnika in 28 po-
slancev. Namestnik je v daljšem govoru
predstavil deželnega glavarja in njegovega
namestnika, označivši nlogo predstoječega
zasedanja. Proti koncu je namestnik pozdravil
zborno tudi povse kratkim hrvatskim go-
vorom ter prečital form

Murik te samostalne predloge. — Osrednja vlada se poziva, da pravočasno odpravi carinsko pogodbo z Ogersko in da pri pogajanju glede obnovitve pogodbe z isto državo odločno zastopa stališče, da je ti državni polovici pridobil mnogo ugodnejše prispevalno kvoto nego da je bila dosežena. — 2. Da se kmetovalcem omogoči zagotoviti si proti vsem slučajnostim koristi, ki izvirajo iz unne živinoreje, ustanovi se deželna živalska zavarovalnica. — 3. Deželni naklad opreči se vsa ona poslopja in isto dobo, katera in kakor so opreščena v zmlusku zakona z dne 23. junija 1895. od hišnega-jeminskega in hišnorazrednega davka. — Dalje je stavil nujni predlog posl. Murik glede začasnega pobiranja doklad na pivo, kateri je bil sprejet. Prejšnji trije predlogi pa pridejo na dnevni red. V isti seji se je razpravljalo poročilo o deželnozbornih volitvah, pri kateri sta oba stranki dokazovali o nepravilnostih, katere so se godile o volitvah, vendar so bile potrjene. Po odobritvi računov in proračuna garantističnega zaklada dolžnih železnice je bila seja zaključena. — V seji 4. t. m. je podal predlog poslanec Povše, s katerim se poziva vlada, naj stori potrebno, da se pri dogovorih Avstrije z Ogersko priključi žuženberski okraj Krajski.

Stajersko. — Seje se vrše v nenavadenosti slovenskih poslancev, kateri se jih ne mislijo udeležiti, dokler jim vlada ne zagotovi, da se bodo uvaževale tudi njih želje in predlogi.

Koroško. — V tem deželnem zboru je z žalostno za slovensko stranko, a poslance še slabše, kajti deželni odbor je priredil nart novega volilnega reda, s katerim se premenjujejo volilni okraj ter neke-točke volilne pravice. Te spremembe niso namenjene za drugo nego samo v srhu, da se omehi izvolitev slovenskih kandidatov v okrajih, kjer žive Slovenci.

Dalmatinski. — Otvoritev deželnega zbora, ki bi se imela vsrši dne 11. t. m., odložena je na 23. t. m. radi smrti deželnega glavarja dra Klaiča.

Moravsko. — Tudi isti se je izrekel za ustanovljenje nemškega vesečice v Brnu.

Češko. — Med posamičnimi strankami se vodijo dogovori, da se najde način, kako bi se moglo sporazumno delovati. Konservativno plemstvo bi bilo baje pripravljeno, bliziti se mladobencem, ako bi isti nehali napadati namestnika Thuna, česar seveda ni pričakovati. Nemški poslanci v dež. zboru so se sporazumeli, da ustanove vzajemno zborniško poverjenstvo.

Dolnojavstrjski. — V istem se zabavajo protizidovski poslanci z namestnikom Kienmayerjem, katerega napadajo napretnoma in mi očitajo, da je tuje, kar seveda on zavrača najodločnejše, dokazuje, da je Avstrijec in je njegova rodnina prebila veliko krvi za Avstrijo. Sploh v tem deželnem zboru ima isto položene namestnik Kienmayer, kakor Thun v češkem, ali Rinaldini v goriskem in isterskem, le s to razliko, da naši poslanci niso tako strastni in osebni, ampak stvarni napadalec vladne sisteme.

Gališki in bukovinski. — V teh zborih ne gre tudi tako gladko, kakor bi si kdo mislil; posebno v prvem imajo veliko razloga pritoževati se galski Rusi, katere zapostavljajo „bratje“ Poljaki prav tako, kakor zapostavljajo Poljake Nemci v nemškem cesarstvu.

Solnograški. — Tudi v tem zboru so poslali predlog, naj vlada odpravi pravočasno pogodbo z Ogersko ter naj stori potrebno, da bodo varovane avstrijske koristi pri novi pogodbi.

Domace in razne novice.

Zadnja zaplemba. — Danes osem dni smo imeli zares dober nos, to se moramo javno pohvaliti. Iz nekkih oddaljenih znamenj smo spoznali, da politična oblast v Gorici, ako bo le mogla, ne bo pustila tujskati — kakor meni ona — a kritikovati, kakor pravimo mi, ravnanje viteza Rinaldinja. Dober genij nam je šepetal: Postavi si ogleduh! Kaj takega ni sicer posebno galantno, ali potrebno je! Kaj čemo: Zweck heiligt die Mittel! In najeli smo dva ogleduha za čas od 12. do 2. pop., ko cenzura čita „Soča“ in išče, ako ni v njej kaj revolucionarnega: jeden je pohajkaval v poslopju glavarstva, drugi tam okoli državnega pravdnstva. — Naš opazovalec na glavarstvu je kmalu zapazil neko sumljivo tekanje, in vedel je kaj, da je „Soča“ temu kriva. Kmalu na to je baron Winkler tekel naravnost na državno pravdnstvo. Kaj se je tam godilo, slišale so tudi stene in ključavnice. Skratka: sledila je zaplemba. — Konstatujemo torej, da je zaplenilo drž. pravdnstvo našo polemiko s „T. T.“ o vitezu R. le na pritisk goriske politične oblasti. — Zdaj pa mirno pričakujemo uradni popravek.

Edinost naših poslancev v deželnem zboru goriskem so pozdravili z največjim veseljem vsi nezavisni slovenski časopisi. Vsi se radujejo z nami vred, da so se naši nasprotniki pregledali veselili in preveč računili na zmago proti „Slogi na Krasu“. Oba poslanca kmečkih občin kraških sta člana slovenskega kluba in delujeta složno z ostalimi slovenskimi poslanci. To jima služi le v čast pred vsem slovenskim svetom. Slovenski narod jima bo hvaležen, da sta uničila nade naših nasprotnikov, ki so delovali med volitvami z vsemi možnimi stroji po geslu: Divide et impera. Vladoj možje v Trstu so hoteli dokazati, da „Sloga“ ima močno protistranko v deželi, zato da ni treba preveč upoštevati njenega glasu. Ali pogoreli so! — Zdaj vzdržujejo neki zakotni listi, da ga bodo kazali „na zgoraj“ in govorili: Evo, „Slo-

gina“ stranka ima v deželi veliko nasprotnikov. — Opozarjamo na te spletke svoje somišljenike, da storé o dani priliki svojo dolžnost! Proč s prodanimi kukavci! Pokažite jim vrata!

Dr. Maurovich Josip, bivši dolgoletni župan in dež. poslanec, je umrl v sredo ob 5½ zjutraj; smrt se je pričakovala že nekaj časa. — Pokojnik je bil rojen 22. nov. 1816. iz navadne rodbine. — Zdravoslovne nauke je dovršil na vseučilišču v Padovi. Kot zdravnik se je naselil doma v Gorici, kjer si je pridobil zaupanja najboljših rdbin. — Ze l. 1848. je bil član tedanjega mestnega zastopa pod županom Bujattijem; enako l. 1861., ko je počela ustavna doba. L. 1882. je bil izvoljen županom, kar je ostal do l. 1895. — V dež. zbor je prišel l. 1870. in je bil tam do letos, ko so ga odstranili na jako nedelikatno način. Član kmetijske družbe je bil nad 50 let.

Takoj v sredo o polдне je imel sejo mestni zastop. Župan dr. Venuti je čital obširnejši govor o pokojniku in predlagal: 1. mestni zastop izreče svoje sožalje; 2. pogreba se udeleži vse staršinstvo, mestna godba, ognjegasei in vsi mestni zavodi; 3. mestna zastava se nasadi zagnjena v črno; 4. imenom staršinstva se položi vence na krsto; 5. med pogrebom bodo prižigani po ulicah, koder pojde sprevod, vse plinove svetilke s črnimi znaki. — Pogreb se je vsrši danes ob 11. predpoldne. Takega sprevoda že dolgo ni bilo, kajti pokojnika je poznal vsak Gorčan.

Sem. prof. Tomaž Čerlin v Gorici je naš stari znanec. V dolgem času se ni ničesa naučil in ničesa pozabil: ostal je tak, kakoršnega poznamo že iz graških let; čudo, da se ni še utopil v svoji žolci! V zadnjem „Prim. L.“ nam je poslal poslanico, češ, da tudi on ni nikdar sodeloval pri račnem lističu. No, za „P. L.“ je sicer malo častno, da razni gospodje kar zapored odklanjajo sleherno zvezo z njim, vendar izjavljamo za ta slučaj, da z ozirom na prof. Č. ostanemo pri tem, kar in kakor smo pisali.

Kar prof. Č. kvasi o nasprotstvu do „Sočine“ stranke, to je takó nemerodajno mnenje, oziroma pobožna želja prof. Č., da na to ne rečemo niti besedice.

„Primorec“ je letos dobil veliko novih naročnikov v celi deželi. Prvo mesto zavzema Ribemberg, ki ima nad 100 naročnikov. Samó v Ribembergu ima torej „P.“ več naročnikov nego vladno mašilec v celi deželi!

V St. Andrežu in v Cerknu jih je nad 40, Vogersko 30, Podgora 45, Plave 24 itd. Ako bi se povsod potrudili naši somišljeniki, kakor v omenjenih krajih, bi imel „P.“ lahko kmalu 3000 naročnikov; potem bi bil še večji! — „Prim.“ priporočamo Slovencev v drugih deželah, kjer imajo prvo dolžnost do svojih listov; iz „P.“ izvedó vse glavne dogodke pri nas.

Spomlad sredi zime. V zadnjem „Primorcu“ smo govorili o krasnih dnevih. Danes dostavljamo, da v Grojni evetó spomladni zvončki. Učeraj je sicer začelo neprijetno pihati; sloveči gorški prah vsled slabo skropljenih cest in nile jemlje človeku vse veselje, šetati se v svojem zraku.

Drsališče na Baronovšču (Rožna dolina) je tudi letos živahno zabavišče za mestno gospodo. Pretekla praznika je tam svirala vojaška godba. — Ljudstva je vselej silno veliko, mladega in starega. Drsaleci se dobro zabavajo, gledalci pa tudi: skrbne manice in tetke pa imajo še mnogo drugega posla, da namreč pozorno pazijo na tega in onega, kam meče svoje oči, če zaljubljen pogleduje to ali pa to, če kaka njezna gospica ali milostna gospa nalašé zdrse po gladkem ledu, da jo izvoljeni vitez nježno vzdigne in naredi takó ž njo bliže znanje, če morda kake skrivne zveze tu nehoté ne prikipé na dan, itd. Moj Bog, kdo naj našteje vse romantične dogodbe in dogodbece, ki dajejo potem dolgo časa bogatih snovij za zanimive pogovore, ugrubenja, naklepanja in zavistna zabavljanja. Kaj hočemo, smo pač vendar vsi ljudje! No sumi sumarum drsališče je vendar prav zanimivo shajališče goriskega elegantnega sveta, kjer se poleg živahne zabave lové na opolzkem ledu včasih še bolj opolzke ribice, kjer mrgoli strastnih vzdihov, gorečih ali milostnih pogledov. Skratka: fletno je na ledu; toda pozor — kajti opolzek je, kakor vse omenjene dogodbece.

Lahko si kdo razbije glavo, ali vsaj sreč — in za tem sledi čisto jok in skripanje z zobmi. Pozor torej! — (Nekdo, ki ima v vsem tem bogatih, bridkih skušnjah).

„Kunštino“ posnemanje. — Rinaldinijevo trbilo v Trstu je lagalo, da „Sloga“ je šla lovit v okolice otroke za svojo šolo; prinese ji moralo popravek, a ukljub temu je bilo takó nesramno, da je tudi še potem ponovilo svojo laž, nestvor hudičeve nestrpnosti do vsega, kar je slovensko in božje. — Zdaj ima „Mattino“ še drugega posnemovalca. Znani dopisnik iz Dolenj ob laški meji v „Corriere“ od torka pravi, da okrajni šolski svet je ustanovil slovensko šolo v Hruševlju (da zvoní po laško (?)), imenuje to slovensko vas Cursò. Ali otrok ni bilo, — zato so jih poiskali v sosednjih šolskih okolih občin Kožbana, Biljana in Fojana. — Nadejamo se, da okrajni šolski svet zapré sápo takim lažnjivcem po poklicu.

„Mattino“ in pa obrtna šola v Nabrežini. — „Mattinov“ goriski dopisnik pri-

poročá lastnim poslancem v deželnem zboru goriskem, naj bi tudi oni vlado interpelovali radi nabrežinske obrtne šole, v kateri se poučuje jedino v slovenskem jeziku ukljub temu, da obiskuje isto veliko učencev italijanske narodnosti. To svojo zahtevo podpira na dejstvu, ker so slovenski poslanci interpelovali vlado radi — slovenske šole v Gorici. Takó piše glasilo viteza Rinaldinja; takó piše list, katerega urejuje c. kr. okrajni komisar Krekich! — Iz tega je jasno, kaj imamo Slovenci pričakovali od Rinaldinijeve vlade v Trstu!

Zakaj pa g. Rinaldini ne zahteva v svojem listu, da se poučuje na državni obrtni šoli v Trstu tudi v slovenskem jeziku? To bi bilo pravilno, ker Trst je središče slovenske zemlje in je ista šola bila ustanovljena tudi za Slovence

Dekle na shodu. — Prišel je „pust, ta čas presnede“, — in tudi bratec „Corriere“ je začel norce briti. V tork je pripovedoval s slabimi dovpti — ki so prikrivali hudo jezo — da se je vsrši v nedeljo „pri zvezdi“ shod kuharic, dekel, postrežnic, hlapcev, postrežnikov itd. zastran slovenske šole. Marsikaka fina gospa je morala ta dan sama kuhati. — To je „Galgenhumor“, dragi bratec „Corriere“, ki vzbuja pomilovalen smeh, a se ta le na tvoj račun. — Vsekakor pa priznava tudi Slovencev najnižjih vrst toliko narodne zavesti in probujenosti, da se zbiri v mnogobrojnem številu k shodu, kjer se delajo utoki in protesti proti mestnim mogotcem. Res je, ljubi bratec, taka je naša — materija prima. Pokaži pa ti svojo! — In v tem znamenju je zdravo jedro, iz katerega vzraste krepko drevo — naša prihodnost. Mi vstajamo in — Vas je strah!

Otroka zgorala. — Alojzija Vedit v Brancu se je oddaljila 2. t. m. le za malo časa od hiše, pustivši doma dva otročica, prvi 4 drugi 2 leti star. Mlajšemu otroku se je ugrala obleka pri ognju; rešitev je došla prepozno. Drugi dan je umrl za opeklinami. — V petek se je pripetil enak slučaj v pofurlanji Majnici, kjer je 3½ letni otrok umrl za opeklinami.

Iz Kamenj pod Čavnom nam poročajo: „Dne 17. p. m. je bil v Kamenjah enoglasno županom voljen g. Jozef Štokar, prejšnji večletni župan, v splošno zadovoljstvo in trdno prepričanje, da bode najvrednejši in prvi naslednik nepozabnega r. Valiča, ter da se v občno povrne prejšnji ljubi mir, ki je bil lani radi volitev malo rušen.“

Tatvine v beneški Sloveniji. — Zadnji čas se dogajajo v raznih krajih prav drzne tatvine, ali večinoma s slabim uspehom. V Maratolisu so neko stvarno za kakih 300 lir; v Azli in Brščah so uzmivši večkrat skušali vdreti v stanovanja, a so jih odpodili. Ljudje sumijo, da delajo to cigani.

Popravek. — V zadnji „Soči“ izkazano darilo o Božičnici v Pevni naj se blagovoli tako popraviti, da je darovala blag. gospa Adele baronica Teuffenhach 3 gld. in ne 3 kron. — Ker smo priobčili mi vest, a za nami drugi časopisi, da je zgorel neki mož v Ribembergu, popravljamo isto v toliko, da se je to zgodilo v Dornbergu.

V Boleu je pobrala davica precej veliko otrok; nekaterim rodbinam je kruta smrt ugrabila kar po dva ljubljénka.

Iz Breginja nam pišejo: „Pred dvema mesecema si je prepral na Koroškem truh mlad mož iz naše vasi; zadnjo soboto v preteklem decembru ga je posnemal v tej najnovejši samomorilni umetnosti še 19-leten fant, tudi iz Breginja. Umrl je v enem dnevu.“

Ostala Slovenija.

Trst. — „Edinost“ je brenila po nosu vladnega jaslara v Trstu, ker je v svoji prvi letošnji številki prav nesramno pisal in napadel poslance Nabrežine. Da se čitatelji upoznajo s prosveto, katero siri ta časopis in pri katerem sodelujejo — kakor to dokazuje tržaški „Piccolo“ — celó c. kr. uradniči nameščeni pri namestništvu v Trstu, podajamo jim tukaj tudi mi to evetko. V svoji prvi letošnji številki je pisal me ostalim to-le: „Il Pensiero Slavo“ in „Nasa Sloga“ zahtevata, da posl. Nabergoj izusti sleherni dan v dunajski zbornici kojo šlipiko, proti italijanstvu Trsta. V ogled temu odločnemu ukaz, občuti spoštovanis s Proseka potrebo okrepiti si svoje govorniške sile; in da se postavi na vrhuncé situacije, podvrget se je zdravljenju potom drgnjenja (massaggi), odredivši, da ga jako krepko drgneta — s „trapo“ in jesilom don Jachich (menda Jakic?) in njegov tovariš gospod Mandic; poleg tega požre (divora) dan na dan po tri kilograme krvavih klobas (mulze), da mu postanejo usta bolj sveža in glas bolj zveneč.“ „Il Mattino“ — tako se imenuje namreč vladni jaslar v Trstu — odgovoril je „Edinosti“ v številki od torka, a tako neslano in malo duhovito, da se je kar osmešil. Ker ni znal resno odgovoriti in opravičiti svoje nesramne pisarije, haval se je le z drugim delom v „Edinosti“, to je z onim mestom, kjer je „Ed.“ povedala, da se ogreva „Mattino“ za Italijo ukljub svojemu nevidnemu konservativizmu in patrijotiskemu mišljenju uprav tako, kakor njegovi tržaški bratci. A ni mu prav, ker mu je „Edinost“ rekla, da je počel tekmovali „Piccolo“ s tujim denarjem. Za „Legio Nazionale“ nabira doneske, ker je spoznal, da je dobrodelno društvo (!) in se črži svojega delokroga; ako bi spoznal da ni tako bi ji obrnil hrbet(!) Na vsak način je dobro znamenje, da so pričeli polemizovati z našimi časopisi vladni uradni in polaradni nemški in italijanski časopisi, a nje slavni c. kr. uradniki in uradi pošiljati popravke. To vse pomeni torej, da nas razume gospóda v Trstu — a da hoče skrivati pred svetom svojo nagoto. Ali povemo ji, da se ne plašimo ne nje polemike ne popravkov.

Tržaški „Mattino“ je zgubil svojega ustanovitelja in „lastnika“ Matcovicha, ki je umrl v tork. Mož je bil naš velik nasprotnik, bivši Garibaldinec, zadnji čas svojega življenja pa v službi avstrijske, bolj tržaške vlade. — Ukljub veliki vladni podpori mu je bilo slabo. Zató je hotel list lani prodati; dogovarjal se je tudi s slovensko stranko, kateri je hotel prodati list za 12.000 gld. — Ko so doznali za toliko „nevarnost“ vladni „konservativci“, so takoj segli globoko v žep in si tako „Mattino“ ohranili. Baron Reinelt je dal baje do 50.000 gld. na razpolago. — Naj bo kakorkoli, golo dejstvo je, da ta list je najbolj strupen sovražnik Slovanov, kar je dovoljno znano našim čitateljem. Ali tržaški „Piccolo“ nam je razkril še drugo novico, namreč, da glavni urednik listu je z daj c. kr. okrajni komisar pri namestništvu g. Giovanni Krekich pl. Treuland. Srečni Slovani pod takim vladnim sistemom!

Istra. — Dne 1. t. m. je izšel na Voloskem nov časopis „Prava Nasa Sloga“ pod uredništvom dra Ivana Krstića. Izhajal bo dvakrat mesečno, a se ima pečati posebno s kastavskim okrajem. Mi sicer nismo dobili časopisa, a kakor piše „Hrvatska Domovina“, ima nalogo napadati poslance Spiničiča. Bog si ga ve, ali nima poleg svoje prste naš priljubljeni gospod in prijatelj Slovanov v Trstu? Na vsak način pričakujemo s „Hrvatsko Domovino“, da nam to reč razjasni naša stara „Nasa Sloga“ v Trstu — Imenovan je voditeljem okr. glavarstva v Poreču g. Alojzij Lasciac. Dosedanji glavar v Poreču g. Schaffenhauer-Neys se je povrnil zopet v Koper. Poslednega niso marali imeti Italijani, ker je vsaj nekaj zakonito postal ter ni hotel strankariti v korist Italijanov, in radi tega se je moral umakniti. — Deželni zbor je bil odloven v sredo; o tem poročamo na drugem mestu.

Društvene vesti.

„Goriski Sokol“ bo imel v letošnjem predpustu te-le zabave: V nedeljo 12. t. m. ob 8. zvečer plesno zabavo na glasovir. — Naslednjo nedeljo 19. t. m. ob 8. zvečer veselica s tamburanjem, peljem in igro; pozneje plesna zabava. — V nedeljo 2. februarja ob 8. zvečer plesna zabava. — Pustni tork 18. februarja navadn veliki ples. — Za veselico in veliki ples se bodo delila še posebna vabila. Udeležiti se bodo mogli poleg mlav in njih rodbin le povabljeni gostje.

— Akademsko društvo „Triglav“ v Gradcu priredi 29. jan. ob 8½ zvečer v Daniel-Annensile svoj navadni ples. Vstopnina 1 gld.; za obitelj 3 gld.

— V Tolminu ustanavljajo podružnico „Slovenskega planinskega društva“ v ljubljani za vsa Soško dolino. — Izvrstna misel! Čas je vendar že, da Slovenci damo svojim goram slovensko lice tudi na polju hribovalnega sporta. Naprej!

— Narodna Čitalnica v Cerknu bo imela v nedeljo 12. t. m. redni letni občni zbor z navadnim dnevnim redom. (Ura nam ni bila naznanjena; skoro gotovo se bo vsrši po navadi, t. j. po popoldanski službi božji.)

— Narodna Čitalnica v Boleu je imela občni zbor na praznik sv. Treh Kraljev. Naznanilo je po pomoti izostalo v zadnji številki.

— Vojaško-veteransko društvo v Nabrežini vabi h koncertu in plesu, katerega priredi v nedeljo dne 12. januarja 1896. v prostorih g. Ignacija Tance v Nabrežini. Vsopred: 1. Stopaj, svira godba. 2. Cesarska hymna, petje. 3. godba. 4. „Slovenski svet“. 5. Godba. 6. „Ti osrečeli jo hodi“. 7. Godba. 8. „Kremarska“, petje. 9. godba. 10. Ples. Petje oskrbuje pevsko društvo „Nabrežina“. Začetek ob 6. uri zvečer. Vstopnina h koncertu in plesu za gospode z eno družico 1 gld. Več kakor ena gospa ali gospodica poleg gospoda ali sama 30 kr.

— Z Livka nad Kobari domom poročajo, da so osnovali v delu te županije, v selu Perati, novo „Mlekarsko društvo“. Odbor se napravlja kamenje, da bo zidal primerno poslopje. V septembru začne se poslovati. Mleka bo 700 — 800 kilov na dan. — Glavni dohodek v tej občini je živinoreja.

— Bratno društvo v Sv. Križu vipavskem je imelo dne 5. t. m. svoj letni obč. zbor, kateremu je odstopil odbor poročal o delovanju društva v preteklem letu. Društvenikov je bilo do 80. Dohodkov 124 gld., stroškov 99 gld., čistega preostanka 25 gld. Ako store vsi društveniki svojo dolžnost, da poravnajo zaostale mesečnine, imelo bo društvo lep preostanek, kateri bi bil podlaga prihodnjemu delovanju. V minolemu letu pričena veselica uplivala je blagodejno na društvo, zato je obč. zbor naročil odboru, naj tudi v tekočem letu priredi kaj enakega ter naj upelje večkratna predavanja.

Določila se je skledece mesečnina: 30. 15, 10 kr. ter se naročili ti-le časopisi: Slov. Narod, Slovenski svet, Edinost, Soča, Primorec in Kmetovalec.

Volil se je ta odbor: Peter Medvešek predsednik, Leopold Perič podpredsednik, Radivoj Sinigoi tajnik, Anton Spelt blaginjak, Stjepov in Volk odbornika. Po obč. zboru bila je prosta zabava, pri kateri nas je pevski zbor prijetno zabaval. — R.

Razgled po svetu.

Avstrija. — Mej avstrijskimi in oger-skimi ministri so se vsršli dogovarjanja glede na gospodarsko pogodbo mej Avstrijo in Ogersko. — Na Dunaju resnično mislijo ustanoviti železnisko ministerstvo po uzoru drugih držav. Minister bo imenovan že ta mesec. Dosedaj je upravljal z železnici katerega imamo prav tako radi kot — on nas. — V Pragi je začel izhajati na francoskem jeziku list „La Nation Tchèque“ (Češki narod), ki ima namen seznaniti Francoze

ima enaka na Češkem. — Brnški mestni zastop je sklenil, poslati prošnjo državnemu zboru, da se osnuje v Brnu nemško vseučilišče. K temu sklepu ga je spravilo dejstvo, ker so prosili Čehi češko vseučilišče za Moravsko.

Razna. — Ako se izključi s polit. dnevnega reda vest, da se je aprl nemški cesar s svojim svakom, kateremu je odmeril pet dnij hisnega zapora, potem, da so Italijani ukradli dva abisinska prince, katera sta bila v Svici v vzgoji, kakor tudi nova iznajdba za fotografiranje predmetov v zaprlih ormarčkih ne da se ormarčki fotografirajo — se vrli vse evropski politični svet okoli dogodkov v Afriki, v državi Transval, kjer so domaćini nalepli požresne Angleže, ki niso zadovoljni samo s tem, da izkoriščajo to državo v gmotnem pogledu v njenih zlatih rudokopih, nego hočejo imeti še posebne politične pravice, katerih jim pa ne mara priznati država Transval vkljub temu, da imajo tam svoja posestva in plačujejo davke. Da so bili Angleži tepeni, seveda ni ljubo Angležem, vendar so se spokorili in sedaj prosijo, naj postopa transvalska vlada milosrdno z angleškimi ujetniki. — Za Afriko pride na vrsto Azija ali armensko uprašanje. Tudi tam so homatije še vedno na dnevnem redu, kajti samu Turčiji ni zmožna narediti red, nego bodo morale poseti unice druge evropske države. Pismo so je, da prevzame Rusija pokroviteljstvo ter da uradi odnošaje, in da je bilo v Petrogradu posebno odposlanstvo, katero je prosilo posredovanje, — sedaj pa pisejo, da v Petrogradu o tem nič ne vedo. — Razpor mej Anglijo in Zjedninjenimi državami radi venezuelske meje še ni končan, a upati je, da mirno končen. — Na Kubi še vedno vré. Dataní kraljice Špance, li pa nje. Jeden dan dobi balin jeden, drugi dan pa drugi. Tako ne končajo nikoli. Usluši so uzečili veliko nesrečo na neki železniški progi, katero so, ko je vlak drdral, z dinamitom vzdignili v zrak.

Razgled po slovenskem svetu.

Hrvatska. — Sabor bo sklenil po velikonočnih praznikih. — Francoska umetnica Judie je uspešno goslovla v novom hrvaškem gledališču v Zagrebu. — „Matice Hrvatska“ je razpisala književni natečaj za leto 1896. iz zaklada Ivana grofa Draškovića v znesku 850 gld., potem iz zaklada Adolfa Vohora - Tkalcovića v znesku 300 gld. ter iz zaklada Teroze pl. Tomasić 20 gld. — Znova reč o porotni razpravi proti urodluku „Mitrowitzer Zeitung“ — a še ni dognana. Na vest Nar. Novin, da je prikljeni svoje besede urednik Boroš, katere je rekel pred porotniki, je postal Boroš popravek v „Nar. Novine“ in so enkrat potrdil kot resnično, da so pisali one razvaljevalke dr. Gjorkovič, dr. Milekic in dr. Roknić ter jih poziva, naj ga tožijo, kajti da je pripraven vse dokazati in da ima še marsikaj razodeti. Ozirom na to reč, pise „Hrvatski Branik“, da se prav godi grditeljem hrvaškega imena, kajti ako hoče kdo doseči milost visokostojčeli gospodov, ta naj piše proti Strossmayeru, Rackemu, Starčeviću, hrvaškim književnikom in sploh proti vsem zaslužnim Hrvatom, a naj povzdiguje rodoljublje Gjorkovića, Milekića ter dotepenih urednikov kojekakšnih nemških časopisov.... Končuje vest: Za časa Balasa, Bačana (hrvaških banov) je bilo še huje — mi smo še tukaj; za časa bana Hallera so nas streljali, — mi smo še tukaj; za Bachovega časa so nas hoteli ponemčiti, vendar se ni ponemčil nijeden Hrvat, nasprotno smo polhrvalili Nemce; danes nas hotejo podrediti madjarskemu pasevanju — pa tudi to premagamo, mi pojdemo močnejši iz te ére uprav tako, kot zlato, ko se očisti v ognju drugih primes. Le ne smemo zgubiti poguma nego zaupati v Boga, — a On nam pomore!

Z Reke poročajo, da je preteklo že devet mesecev, od kar je poseben odbor predložil vladi v potrjenje pravila hrvaškega pevskega društva, a do danes se ni rešitve. To je znanje, da takšno društvo ne ugaja madjarski vladi. — „Hrvatskemu pravu“ pišejo, da so imeli shod reški trgovci v svrhu sporazumka, da ustanove trgovsko društvo „Lloyd fiumano“. Na shodu je bilo 32 prvih trgovcev, ki so sprejeli že izdelana pravila in zaključili, da se skliče čim prej ustanovni shod. — Madjarsko pravosodno ministerstvo je poslalo na Reko posebnega veščaka, da prouči odnošaje ter razvidi, kako bi se dal uvesti v področje reškega mesta madjarski zemljski red. Ako povemo, da velja doslej tam hrvaški zemljski red, tedaj je očito, da je ta korak zopet madjarska predrznost na škodo Hrvatski. — In hrvaška vlada molči na vse to!

Dalmacija. — Ze v zadnjem „Primorcu“ smo naznanili žalostno vest o smrti dra. M. Klaiča. Vsi časopisi brez razločka strank in narodnosti so priznali, da je zginit z dr. Klaičem mož učen, trezen in takten politik. Posebno hrvaški časopisi ne morejo dosti obžalovati prerane smrti njegove. Njegov pogreb, ki se je vsrši v nedeljo na deželne stroške iz Zadra v Dubrovnik — njegovo rojstno mesto — je bil sijajen, da, vcelicaten, kakor to priznava sam „Piccolo“. Udeležile so se pogreba vse obdine dalmatinske, a sožalje so izrekli rodbini vsi krogi in stranke. Vriemu rodoljubu in prijatelju Slovencev ter zagovorniku naših pravic bodi lehka zemlja svojega rojznega krunja! — V Zadru je pričel izhajati nov časopis v italijanskem jeziku in duhu pisan pod imenom „Corriere Nazionale“. Zagovarjal bo italijanske koristi dežele.

Češka. — Pisejo, da odstopi namestnik Thun precej po zaključenju deželnega zbora. Da bi se le uresničilo! Isto želimo iskreno tudi nekemu drugemu namestniku v Avstriji, katerega imamo prav tako radi kot — on nas. — V Pragi je začel izhajati na francoskem jeziku list „La Nation Tchèque“ (Češki narod), ki ima namen seznaniti Francoze

